

Эргашев С.А.
География кафедраси ўқитувчиси
Андижон давлат университети, Ўзбекистон

АНДИЖОН ВИЛОЯТИДА КЛАСТЕРЛАР ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ХУДУДИЙ ЖИХАТЛАРИ

Аннотация: Ушбу мақолада, Андижон вилоятида саноат тармоқларини ривожлантириш ва жойлаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида фикр юритилган. Тўқимачилик кластерларини ҳудудий ташкил этилиши ва вилоят иқтисодиётидаги аҳамияти очиб берилган.

Калит сўзлар: локаматив тармоқ, ўсиш нуқталари, енгил саноат, пахтачилик кластери, пахта етиштириш ер майдонлари.

Эргашев С.А.
Преподаватель кафедры географии
Андижанский государственный университет, Узбекистан

ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ОРГАНИЗАЦИИ КЛАСТЕРОВ В АНДИЖАНСКОЕ ОБЛАСТИ

Аннотация: В данной статье рассматриваются особенности развития и размещения производств Андижанское области. Выявлена территориальная организация текстильных кластеров и их значение в экономика региона.

Ключевые слова: локомативная сеть, точки роста, легкая промышленность, хлопководческий кластер, хлопководческие угодья.

Ergashev S.A.
Teacher of the department of geography
Andijan State University, Uzbekistan

TERRITORIAL ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF CLUSTERS IN THE ANDIJAN REGION

Annotation: This article discusses the features of the development and location of industries in the Andijan region. The territorial organization of textile cluters and their importance in the economy of the region are revealed.

Key words: locomotive network, points of growth, light industry, cotton cluster, cotton growing lands.

Андижон вилояти Фарғона водийсининг текислик ҳудудида асосан Қорадарё хавзасида жойлашган республикамизнинг энг шарқий ҳудудидир. Буюк ипак йўли устида жойлашганлиги қадимдан ҳудудда

хунармандчилик ва савдо-сотиқни ривожланишига ижобий таъсир кўрсатди, шу сабабдан республиканинг бошқа минтақаларига нисбатан хўжалик тармоқларини ривожланиши ўзига хос хусусиятларга эга;

➤ қишлоқ хўжалигида деҳқончилик тармоқлари устун бўлиб, бу тармоқларини интенцивлиги билан ажралиб туради;

➤ демографик босимни юқори эканлиги бунга қарама-қарши ўлароқ ер ресурсларининг тақчиллиги мавжуд (республика экин майдонларининг 1% ни ташкил этади). Шу билан бир қаторда бу ҳолат қишлоқ хўжалиги тармоқларида кучли рақобат муҳитини шакллантирган;

➤ транспорт тўрининг мамлакатимизнинг бошқа ҳудудларига нисбатан зичлиги ҳамда ижтимоий-иқтисодий инфратузилма яхши шакллانганлиги. Аҳоли зич жойлашганлиги ва ҳудуд кичиклиги сабабли аҳоли пунктлари орасидаги масофа катта эмас, бу эса халқ-хўжалиги тармоқларини ривожланишига ижобий таъсир қилади;

➤ минерал-ҳом ашё ресурсларига бой эмас ундирувчи саноатнинг аҳамияти паст. Асосан қурилиш хом-ашёси ва йирик бўлмаган табиий газ конлари мавжуд;

➤ саноат тармоқларининг асосини қайта ишлаш тармоқлари ташкил этади. Мавжуд имкониятлардан келиб чиқиб асосан машинасозлик ва енгил саноат тармоқлари шаклланган. Айниқса автомобилсозлик билан боғлиқ саноат коперацияси юксак даражада шаклланган. Саноат корхоналарининг мужассамлашуви даражаси юқори ва ҳудудий тафовутлар катта;

➤ Фарғона водийсидаги Фарғона ва Наманган вилояти ҳудудий ишлаб чиқариш мажмуалари билан узвий боғланган. Аммо водийдаги бошқа маъмурий бирликлар (Қирғизистон, Тожикистон республикалари) билан коперацион алоқлар етарли даражада эмас.

Юқорида кўриб турганимиздек вилоятимизнинг ўзига ҳос устунлик ва камчилик жиҳатлари мавжуд, устун жиҳатларидан фойдаланишда бир қатор ишлар амалга оширилиши лозим:

А) мавжуд меҳнат ресурсларидан унимли фойдаланиш ва ишлаб чиқариш бирлашмаларини жойлаштиришда аҳоли зичлигини инобатга олиш;

Б) мамлакатимизнинг ҳамда вилоят иқтисодий имкониятларини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқариш тамоқларни жойлаштириш;

С) мавжуд хом-ашё манбаларига асосланиб минтақани локамотив тармоғини ажратиб олиш;

Д) хўжалик тармоқларига давлат аралашувини камайтириш ва янгича бошқарув тизимини жорий этиш;

Е) транспорт тўри ва турини ривожантириш айниқса водийдан ташқари ҳудудлар билан боғланишда имкониятларини ошириш. Вилоят инфратузилмани талаб даражасига олиб чиқиш ва бошқалар.

Худудларни иқтисодий-ижтимоий ривожлантириш ва шу билан мавжуд муаммоларни ҳал этиш юзасидан аниқ манзилли ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида» 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сонли фармони ижросини таъминлаш мақсадида, Андижон вилояти ҳудудларида саноат, қишлоқ хўжалиги ва хизматлар соҳасининг келгуси беш йилдаги истиқболларини ҳамда ҳар бир туман ва шаҳарнинг «ўсиш нуқталари»ни белгилаш, ижтимоий соҳани ривожлантириш орқали аҳоли саломатлиги ҳамда турмуш даражасини янада яхшилаш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг қарори чиқди[1]. Қарорнинг 2 бандида Андижон вилоятида 2022 – 2026 йилларда ялпи ҳудудий маҳсулот ва саноат маҳсулотлари ҳажмини 1,4 бараварга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқаришни 1,2 бараварга, хизматлар ҳажмини 3,0 бараварга ҳамда қурилиш ишлари

ҳажмини 1,4 бараварга оширишни назарда тутувчи шаҳар ва туманлар кесимидаги мақсадли кўрсаткичлар параметрлари ишлаб чиқилди ва тасдиқланди. Қарорнинг 4 бандида эса вилоят шаҳар ва туманларининг ихтисослашуви, «ўсиш нуқталари» ва «драйвер соҳалари»ни ҳамда саноат, қишлоқ хўжалиги ва хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш бўйича инвестиция лойиҳаларининг йиғма параметрлари ишлаб чиқилди.

Вилоят бугунги кунда қишлоқ хўжалиги ихтисослашган минтақадан саноат тараққий этиб бораётган минтақага айланиб бормоқда. Вилоят саноатининг ўзига ҳос хусусиятлари, вилоят саноат маҳсулотларидаги улиши 71% дан ортиқ қисми машинасозлик саноати маҳсулотларига ҳисасига тўғри келади ва машинасозлик корхоналарининг мужассамлашув даражаси юқори эканлиги. Асосий машинасозлик корхоналари асосан Андижон ва Асака саноат тугунларида жойлашган, биргина саноат маҳсулотларининг умумий ҳажмида Асака тумани нинг улуши 58,2 фоиз, Андижон шаҳри 16,1 фоизни ташкил этса, Улуғнор, Булоқбоши туманларида эса мос равишда 0,7 фоиз, 0,9 фоизга тўғри келади [2].

Вилоят саноатининг ўзига ҳос хусусиятларидан бири фундаментал машинасозлик ёки оғир саноати корхоналарини ташкил этиш учун табиий, иқтисодий-ижтимоий омиллар етарли эмас. Бу ҳолат вилоят туманларида енгил саноат тармоқларини жойлаштириш ва ривожлантириш кераклигини илмий асослайди. Бой хом ашёга эга бўлган Андижон вилоятида енгил саноат корхоналарини қўллаб-қувватлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 22 июндаги “Пахта-тўқимачилик ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 397-сон қарори [3] асосида пахта хом ашёсини тўлиқ қайта ишлашга катта этибор қаратилган.

Вилоят саноатининг ҳудудий таркибини такомиллаштириш ва айрим қишлоқ хўжалигига асосланган туманларда саноат тармоқларини ривожлантириш орқали мавжуд имкониятларини рўёбга чиқариш лозим.

Бундай туманларда энгил саноат тармоқлари ип-йигирув, тўқимачилик корхоналарини жойлаштириш бир қатор авзаликларга эга. Меҳнат ресурслар, айниқса, меҳнатга лаёқатли ёшидаги аёлларнинг кўплиги, хом ашёнинг мавжудлиги, катта инвестиция талаб қилмасдан энгил саноат корхонасининг у ёки бу бўғинидаги қайта ишлаш корхонасини барпо этиш мумкинлиги мана шундай авзаликлардан [4].

Фарғона водийсидаги узок йиллар давомида интеграция жараёнларига сиёсий чегаралар катта тўсиқ бўлиб келди, 2017 йилдан президентимизнинг атрофдаги қардош мамлакатлар билан дўстона сиёсат олиб бориши интеграция жараёнларига ўзининг ижобий таъсирини кўрсатди. Вилоятда саноат тараққиёти учун энг катта тўсиқ бўлаётган электр энергия масаласини анча юмшади. Хусусан, иқтисодиёти юксалиши учун энг катта туртки бўлган Тўрақўрғон ИЭС ишга туширилиши ҳам президентимиз Ш.М. Мирзиёевнинг фундаментал саноат тармоқларини ривожлантиришга нақадар катта эътибор қаратаётганлигининг яна бир исботи.

Андижон вилоятида 2022 йил якунларига кўра ЯҲМ таркибида қишлоқ хўжалиги, ўрмон ва балиқчилик тармоғининг улуши 43,4 фоиз, саноатнинг улуши эса 23,7 фоизни ташкил этган [2]. Рақамлардан кўринадикки, вилоятда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш негизида саноат тармоқларини барпо этиш ҳудуддаги мавжуд иқтисодий-ижтимоий масалаларни ҳал этишда асосий вазифасини бажаради. Вилоят саноати ҳудудий таркибини такомиллаштиришда, ҳудудлар иқтисодий-ижтимоий инфратузилмасини шакллантиришда, аҳолини иш билан таъминлашда ва янги “ўсиш қутуб”ларини юзага келтириш ва ривожлантиришда вилоятда энгил саноат айнан тўқимачилик кластерларни илмий асосда ташкил этиш зарур. Бунда минтақалардаги аниқ иқтисодий-ижтимоий шарт шароитлар ва кластер назариясининг моҳиятидан келиб чиққан ҳолда амалга ошириш талаб этилади. Маълумки, пахтани қайта

ишлаш тармоқларини комбинат шаклида жойлаштириш амалиётда катта самара беради. Маҳсулот ҳусусиятидан келиб чиқиб юкларни бир жойдан иккинчи жойга ташиш ортиқча сарф ҳаражатларга ва вақтдан ютқазिशга сабаб бўлади ва пировардида маҳсулот таннархига ўз таъсирини кўрсатади. Маълумки, тўқимачилик корхоналари хом-ашёни энг кўп талаб қиладиган ишлаб чиқариш тармоқлари қаторига киради. Айрим ҳолатларда маҳсулот ишлаб чиқариш таннархида хом-ашё ва асосий материалларнинг улиши 90% гача бўлиши мумкин [5]. Шу сабаб пахтачиликда тўлиқ циклли ишлаб чиқаришга эътибор қаратилиб, вилоятда 2020 йилда 11 та пахтачилик кластери ташкил этилган бўлса 2022 йилга келиб уларнинг сони 19 тага етди. Уларнинг барчасида пахта тозалаш корхоналари мавжуд ҳамда энг илғор кластерлар ички ва ташқи бозор учун тайёр маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Илгари пахтачиликда асосан ялпи ҳосил хажмига эътибор қаратилиб келинган, яъни деҳқон пахтани етиштирган, уни қайта ишлаш ва тола сифати ҳақида ўйламаган. Бугунги кластер бирлашмалари эса тола сифатига катта эътибор қаратмоқда. Шу билан бирга кластер бошқарув тизимини жорий этишда ягона қолип мавжуд эмаслигини тушунган ҳолда мавжуд табиий, иқтисодий-ижтимоий шароитдан келиб чиқиб назарий асосларни амалиётга жорий этиш лозим.

Бугунги кунда Андижон иқтисодиётига кластер тизимини жорий этишда қуйидаги ёндашув ва омиллар ҳисобга олиш зарур:

- тизимдаги меҳнат ресурсларининг дунёқараши ва янгиликни қабул қилиши, янгича ишлашга мослаша бориши;
- бошқарув тизимини мутлақо бошқача ташкил этилганлиги, ҳар бир бўғинни ташкил этишда маҳаллий шароитларнинг инобатга олиниши;
- тез фурсатларда йирик корхоналар барпо қилиш эса уларнинг кейинги фаолиятини назорат қилишни қийинлаштиради, чунки мавжуд шароит кейин қандай бўлишини вақт кўрсатади;

➤ йирик тармоқларни ташкил этиш мураккаб бошқарув тизимини ташкил этишни янада қийинлаштиради, оқибатда тизимга давлатнинг керагидан ортиқ аралашувига сабаб бўлади;

➤ аввалига кичикроқ хўжаликларнинг фаолиятини кенгайтириш лозим, турли бўғинлар мутаносиблиги (пахта етиштириш ва уни қайта ишлаш, тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш орасида мувозанат бўлиши) керак;

➤ вилоят шароитида етиштирилаётган пахта хом ашёси шу ернинг ўзида тўлиқ қайта ишланишига эришиш. Дарҳақиқат пахта-кластерларини ташкил этишда унча катта бўлмаган ҳудудлар йирик корхона ёки компания атрофида жамланган хўжалик субъектларини ташкил этиш мақсадга мувофиқ.

Андижон вилоятида мавжуд фермер хўжаликлари ва пахта тўқимачилик кластерларнинг таққослама кўрсаткичлари (2022 йил ҳолатига)

№	Туманлар	Корхона номи	Ажратилган ер майдони (гектар)	Ялпи ҳосил (тонна)	Ҳосилдорлик (цен)
1	Андижон	"Sohib omad barakasi" МСНҲ	$\frac{2292}{1998}$	$\frac{9377}{5870}$	$\frac{40}{29.3}$
2	Балиқчи	"Tetratex" МСНҲ	$\frac{2395}{4376}$	$\frac{9561}{15981}$	$\frac{39.9}{36.5}$
		"Sokorton tekistil" МСНҲ	$\frac{0}{2978}$	$\frac{0}{11991}$	$\frac{0}{40}$
3	Бўстон	"Sayyora favvorasi" МСНҲ	$\frac{1189}{3787}$	$\frac{5269}{10440}$	$\frac{44.3}{27.5}$
		"Sokorton tekistil" МСНҲ	$\frac{0}{61}$	$\frac{0}{159}$	$\frac{0}{26}$
4	Булоқбоши	"Fayz-M" МСНҲ	$\frac{96}{2431}$	$\frac{438}{9061}$	$\frac{45}{36.5}$
5	Жалақудуқ	"Alyortex" МСНҲ	$\frac{378}{6218}$	$\frac{1798}{21181}$	$\frac{47.5}{34}$
		"Asaka tekistil" МСНҲ	$\frac{0}{1430}$	$\frac{0}{3664}$	$\frac{0}{25.6}$

6	Избоскан	“Best tekstil” MCHJ	$\frac{0}{3105}$	$\frac{0}{8877}$	$\frac{0}{28.5}$
		“Sokorton tekstil” MCHJ	$\frac{0}{179}$	$\frac{0}{408.5}$	$\frac{0}{22.8}$
7	Улуғнор	“Vodiy sanoat fahri” MCHJ	$\frac{1842}{3992}$	$\frac{10010}{9682}$	$\frac{54.3}{24.2}$
		“Asaka tekstil” MCHJ	$\frac{0}{2485}$	$\frac{0}{6882}$	$\frac{0}{27.6}$
8	Марҳамат	"Marhamattekstil" MCHJ	$\frac{1387}{3220}$	$\frac{7799}{10238}$	$\frac{56.2}{31.7}$
9	Пахтабод	“Oltinmatontx” MCHJ	$\frac{177}{4313}$	$\frac{5157}{12897}$	$\frac{29.1}{29.8}$
		“AL-Hakim” MCHJ	$\frac{0}{1399}$	$\frac{0}{5029}$	$\frac{0}{35.9}$
10	Олтинкўл	“Qadir-tekstil” MCHJ	$\frac{465}{4527}$	$\frac{2345}{14088}$	$\frac{50.4}{31.1}$
11	Хўжаобод	“Fayz-M” MCHJ	$\frac{783}{850}$	$\frac{3496}{2784}$	$\frac{44.6}{32.7}$
		“Alyor tex” MCHJ	$\frac{0}{25}$	$\frac{0}{92}$	$\frac{0}{36.8}$
12	Шахрихон	“Sahovat tex” MCHJ	$\frac{1781}{4887}$	$\frac{9510}{16916}$	$\frac{53.3}{34.6}$
13	Кўрғонтепа	"KHANTEX CROUP" MCHJ	$\frac{3381}{3533}$	$\frac{18165}{10676}$	$\frac{53.7}{30.2}$
		“Sokorton tekstil” MCHJ	$\frac{0}{915}$	$\frac{0}{2477}$	$\frac{0}{27}$
14	Вилоят бўйича	Жами:	$\frac{19544}{55430}$	$\frac{103161}{174222}$	$\frac{52.7}{31.4}$

Жадвал: Андижон вилояти қишлоқ хўжалиги бошқармаси маълумотлари асосида тузилди.

Юқоридаги маълумотлардан кўринадики, ҳудудларда шу жойнинг шароитидан ва ўзак корхоналарнинг моддий-техник базасидан келиб чиқиб кластерларга ер майдонлари ажратилиб берилганини кўришимиз мумкин. Бир неча йилдан буён мавжуд бўлган пахта-тўқимачилик кластерлари пахта хосилдорлигини оширишда катта натижаларга эга бўлган. Бунинг бир нечта сабаби бўлиб буларга кластер бирлашмаларининг моддий техник базасини бойлиги ижтимоий меҳнат

тақсимотини тўғри ташкил этилганлиги, молиявий ҳолатининг яхшилиги билан изоҳлаш мумкин. Пахта-тўқимачилик кластерларининг қамрови ва ривожланишига кўра вилоятни шартли равишда икки гуруҳга бўлиш мумкин.

А) Қўрғонтепа, Андижон, Бўстон, Избоскан, Мархамат, Хўжаобод, Шахрихон, Балиқчи бу туманларда пахта-тўқимачилик кластерлари мавжуд пахта экин майдонларининг 25% дан ортиқ қисмида дехқончилик қилади ва қўшимча қийматли махсулотлар яратади.

Б) Булоқбоши, Жалақудуқ, Улуғнор, Олтинкўл, Пахтабод туманларида эса аксинча бўлиб мавжуд пахта экин майдонларининг 25% дан кам ерларида дехқончилик қилади. Қўшимча қийматли махсулотлар ишлаб чиқаришда асосан бирламчи қайта ишлаш етакчилиги қилмоқда.

Кластер бирлашмалари вилоятимизда 2018 йилдан бошлаб ташкил этила бошлади ва ҳозирги кунга келиб маълум натижаларга эришди. Хусусан, пахта экин майдонларида ҳосилдорлик йилдан йилга ортиб бормоқда. Балиқчи туманидаги "Тетратекс" МЧЖ 2020 йилда хар гектаридан 34.6 центенер ҳосил кўтарган бўлса 2022 йилга келиб 39.9 центенер ҳосил кўтарган. Бундай ижобий ўзгаришлар Улуғнор туманидаги "Водий саноат фахри" МЧЖ да мақтовга лойиқ 2020 йилда чўлли ҳудудда хар гектарадан 25 центенер ҳосил кўтарган бирлашма 2022 йилга келиб 54.3 центенер ҳосил кўтарди. Бундай ижобий ўзгаришлар Мархамат текстилда 18.4 центенер, "Хўжабод Файз-М" МЧЖ да 6.6 центенер, "Саҳоват текс" МЧЖ да 12.5 центенер, "KHANTECH CROUP" МЧЖ да эса 16.1 центенер ташкил этган. Бунинг сабаби, дехқончиликга янги технологияларни, янгича бошқарув тизимини ва қарашларни олиб кириш туфайли юқори ўсишларга эришилган. Фақатгина Пахтабод туманидаги "Олтинматотекс" МЧЖ тумандаги фермер хўжаликларида қараганда хар гектар ердан 0.7 центенер паст ҳосил кўтарган. Вилоятдаги бошқа ҳамма кластерларни ҳосилдорлиги юқори бўлиб айниқса чўлли ҳудудларда

ташкил этилган кластерлар мавжуд имкониятлардан унимли фойдаланаётганлигини кўришимиз мумкин. Кластерлар ўзларига бириктирилаган ерларда тупроқ ва иқлимий шараоитини ўрганган ҳолда экин турини танлашга эътибор қаратмоқда. Шу сабабли туманларда хосилдорлик бир биридан фарқ қилмоқда.

Хулоса қилганда вилоят хўжалигида кластер тизимини ҳудудий ташкил этишда қуйдагиларга амал қилиш керак.

Биринчидан, вилоятда халқ хўжалиги тармоқларини жойлаштириш ва ривожлантиришда табиий, иқтисодий-ижтимоий имкониятларига эътибор бериш лозим;

Иккинчидан, Вилоят иқтисодий ва ижтимоий соҳаларни ривожлантириш нуқтаи назаридан ўзига ҳос устунлик ва камчилик жиҳатлари мавжуд. Устун жиҳатларидан фойдаланишда “ўсиш қутб”ларини ривожлантириш учун ривожлантириш дастурлари ишлаб чиқиш ва шу ҳудудларнинг лакоматив соҳаларини аниқлаш ва уларни мақсадли қўллаб қувватлаш лозим;

Учинчидан, вилоятда енгил саноат айнан тўқимачилик кластерларни илмий асосда ташкил этиш орқали ҳудуднинг саноат салоҳиятини кўтариш. Кластер тизимини жорий этишда вилоятнинг ўзига ҳос хусусиятларини эсдан чиқармаслик;

Тўртинчидан, туманлардаги кластер тизмларини таҳлил қилиш орқали тармоқлар орасидаги вертикал боғланишни ўрганган ҳолда амалий тавсиялар ишлаб чиқиш ва кластерлар қамровини кенгайтириш ва бошқалар.

Фойдаланган адабиётлар:

1. Ўзбекистон республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори. 2022 йил “21” апрелдаги 204-сонли қарори. <http://lex.uz>.

2. Андижон вилояти статистика бош бошқармаси маълумотлари. 2017-2022 й

3. Эргашев С.А., Одилов Н.Қ. Андижон вилоятида тўқимачилик кластерларини ташкил этиш: “Экономика и социум” электронное научно-практическое периодическое издание. Выпуск №6(85) часть 2 (июнь, 2021). <http://www.iupr.ru>

4. Эргашев С.А., Жўраев Ш.С. Ўзбекистонда пахта тўқимачилик кластерлари ташкил этишнинг баъзи бир масалалари: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Қорақолпоғистон бўлимнинг ахборотномаси.-Нукус: 2022.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Пахта-тўқимачилик ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш чора тадбирлари тўғрисидаги 22.06.2020 йил 397-сон қарори. <http://lex.uz>.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Пахта-тўқимачилик кластерлари фаолиятини ташкил этиш тартиби тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида 04.12.2021 йил 733-сонли қарори. <http://lex.uz>.

7. Портер М.Э. Конкуренция: Пер. с англ. / Майкл Портер. – М.: Вильямс, 2003. – 605 с.

8. Андижон вилояти ҳокимлиги иқтисодиёт бошқармаси маълумотлари.

9. Андижон вилояти ҳокимлиги қишлоқ хўжалиги бошқармаси маълумотлари.